

BÖTE Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Amaçları ile İnternet Bağımlılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Ozan Filiz²

Osman Erol³

Fevzi İnan Dönmez⁴

Adile Aşkı Kurt⁵

Özet

Bu araştırmanın amacı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bölümü öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla Anadolu Üniversitesi ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE bölümünde eğitim gören 178 öğrenciye Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Amacı Ölçeği ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonunda araştırmaya katılan öğrencilerin İnternet Bağımlılıkları ile Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Amacı Ölçeği'nin "sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı kullanma" alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, "tanıma ve tanınma amaçlı kullanma" alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ve "eğitim amaçlı kullanma" alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Ölçeğin bütünü incelenildiğinde ise sosyal ağ kullanım amacı ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde orta düzey anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal ağlar, İnternet bağımlılığı, Sosyal ağ kullanımı

1. Giriş

İnternet kısa zamanda çok hızlı gelişme göstermiş ve erişim olanakları artmıştır. Önceleri internete erişmek sadece bilgisayarlardan mümkün iken günümüzde cep telefonları ya da tablet bilgisayarlar ile erişim olanağı daha da artmış, mobil iletişim teknolojileri sayesinde internete her an her yerden erişmek olanaklı hale gelmiştir. İnternet kullanımının yaygınlaşması, eğitimden sosyal yaşama, ekonomiden bürokrasiye kadar birçok alanda değişimlere neden olmuştur. Bilgiye erişim kolaylaşmış, iletişim zaman ve mekândan bağımsız hale gelmiştir (Anderson, 2007; Collins, 2007; Uslu, 2007). Öyle ki günümüzde artık birçok kişi internet aracılığıyla farklı mekânlarda, farklı coğrafyalarda, farklı zamanlarda farklı kültürdeki insanlarla iletişime geçebilmektedir.

Web 2.0 teknolojileri sağladığı dinamik yapı ile internet kullanıcılarını sadece içerik tüketen değil aynı zamanda içerik de üretebilen hale getirmiştir. Böylelikle internet kullanıcıları hiçbir programlama bilgisine sahip olmadan kolaylıkla içerik üretebilir ve paylaşabilir hale gelmiştir (O'Reilly ve Milstein, 2009). Özellikle blog, viki, podcast ve sosyal ağlar gibi birçok web ortamı yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu ortamların içinde en yaygın kullanımı olanı ise sosyal ağlardır.

Sosyal ağlar, kitlelerle bağlantı kurmak için kullanıcıya sistemde bulunan profilini paylaşma olanağı sağlayan, diğer kullanıcıların kendi listelerine birbirlerini eklemesine fırsat tanıyan ve aynı zamanda sistemde bulunan her kişinin birbirlerini görmesini sağlayan web tabanlı servis olarak tanımlanmaktadır (Boyd ve Ellison, 2007; Vural ve Bat, 2010). Sosyal ağlar bireylerin fotoğraf, video ve bilgi paylaşabileceği bir profil sayfasına sahip olmasına olanak tanımaktadır. Bunun yanında bireyler sosyal ağlarda ortak ilgi alanları ile ilgili sanal topluluklar oluşturabilmekte yada ortak geçmiş, dünya görüşü, siyasi görüş gibi özelliklere sahip bireyler ile ortak bir amaç için örgütlenebilmektedirler.

Sosyal ağların içinde en çok üyesi olan ve en sık kullanılanı Facebook'tur (Alexa, 2013, Facebook, 2013). Facebook 2004 yılında sadece Harvard Üniversitesi öğrencilerinin erişebildiği bir sosyal paylaşım ağı olarak ortaya çıkmış, daha sonra tüm dünyadan erişilebilen bir sosyal ağ olmuştur. Kullanıcının profili yalnızca kendisinin izin verdiği profillere açıktır. Böylelikle kullanıcıların paylaşımında bulunduğu her türlü bilgiyi yalnızca izin verdiği sosyal ağındaki profiller görebilmektedir. Facebook 2013 yılı istatistiklerine göre kullanıcı sayısı 874 milyon, günlük kullanıcı sayısı ise 727 milyon kişiyi aşmıştır. Türkiye'deki aktif Facebook kullanıcı sayısı ise 32 milyon kişiye ulaşmıştır (Quinty, 2013).

Facebook'u diğer sosyal ağlardan farklı kılan özelliği ise yazılım geliştiriciler için uygulama geliştirme olanağı sunmasıdır. Bu özelliği sayesinde Facebook sadece bilgi ve medya paylaşımı olan bir ortam olarak kalmamış, oyun ve eğlence araçları ile farklı kullanım alanları oluşturmuştur. Bu oyunlarda kullanıcılar birbirlerine sanal hediyeler gönderebilmekte, yardım edebilmekte ve mesajlaşabilmektedirler. Oyun içerisinde diğer profillerle etkileşim sağlanabilmesi de oyunu tek taraflı olmaktan çıkarmış ve farklı bir sosyalleşme

¹ Bu çalışma ITTES 2014 sempozyumunda bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

² Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü, ozanfiliz@anadolu.edu.tr

³ Arş. Gör., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü, osmerol@gmail.com

⁴ Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü, fidonmez@anadolu.edu.tr

⁵ Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü, aakurt@anadolu.edu.tr

olanağı sağlamıştır (Dilmen ve Ögüt, 2010; Şener, 2009). Bu gibi özellikler sayesinde Facebook en popüler sosyal paylaşım ağı haline gelmiştir. Bu popülerlik eğitimde kullanılmasını ve kullanımıyla ilgili araştırmalar yapılmasını sağlamıştır.

Balaman ve Karataş (2012) yaptıkları çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini hangi amaçla kullandıklarını ve kültür olarak ortaya çıkış sürecini incelemiştir. Çalışma sonunda araştırmaya katılan öğrencilerin %87' sinin sosyal ağ kullandığı; sosyal ağlarda en çok yorum yapma, yazılı, görsel ve işitsel medya paylaşımında buldukları belirlenmiştir. Çalışmada kullanıcıların en çok kendilerini daha kolay ifade edebildiklerini belirttikleri videoyu kullandıkları sonucuna da ulaşılmıştır. Ada, Çiçek ve Kaynakyeşil (2012) yaptıkları çalışmada çevrimiçi sosyal ağ sitesi kullanımını etkileyen güdüleyici etkenleri demografik özellikleri açısından karşılaştırmışlardır. Araştırma sonucunda sosyal ağ kullanıcılarında bilgi arama ve bağlanabilirlik gibi güdüleyici etkenlerin, cinsiyet ve öğrencilerin içinde bulunduğu sınıf açısından farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada son sınıf öğrencilerin, birinci sınıf öğrencilerine göre bilgi arama, problem çözme, içerik yönetimi ve bağlanabilirlik gibi etkenler açısından çevrimiçi sosyal ağ sitesi kullanımında daha çok güdülendikleri ortaya çıkmıştır.

Gerek internete erişim olanaklarının artması gerekse sosyal ağlar gibi Web 2.0 araçlarının interneti daha kolay kullanılabilir hale getirmesi, interneti hızlı tüketilen bir teknoloji haline getirmiş bireyler internette uzun süreler harcamaya başlamışlar ancak bu durum bireylerde sosyal, psikolojik ve ekonomik sorunların ortaya çıkmasına da zemin hazırlayabilmektedir. Aşırı ve bilinçsiz internet kullanımı, dolandırıcılık, cinsel istismar, pornografi gibi sosyal ve ahlaki zararların yanında kas, göz ve baş ağrısı gibi fiziksel rahatsızlıklar, kaygı, üzüntü, depresyon, hoşgörü eksikliği gibi zihinsel rahatsızlıklar da ortaya çıkarabilmektedir (İlhan, 2012; Uslu; 2007; Yalçın, 2003). Araştırmacılar aşırı internet kullanımından kaynaklandığı düşünülen bu olumsuzlukları internet tutkusu düzensizliği (Goldberg, 1996), internet tutkusu (Young, 1998), internet bağımlılığı (Sherer, 1997) ve patolojik internet kullanımı (Davis, 2001) kavramlarıyla açıklamaya çalışmışlardır. Alanyazında yaygın kullanılan kavram ise internet bağımlılığıdır.

İnternet bağımlılığı genel olarak, bilgisayar başında internette bağlı olarak gereğinden fazla zaman geçirme problemi olarak tanımlanmaktadır (Young, 1999). İnternet bağımlılığının patolojik olarak tanımı ise; internetin aşırı kullanılması isteğinin önüne geçilememesi, bağlı olamadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, erişim olmadığında aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık olması, kişinin aile ve sosyal yaşantısında bozulmalar olmasıdır (Griffiths, 2000; Young, 1999). Ancak internet bağımlılığı kavramı, internetin hastalık oluşturacak düzeyde kullanımını tanımlamada yetersiz kalabilmektedir. Aslında oluşan bağımlılık, internete değil, daha çok içeriğe ya da internet ortamında sunulan olanaklardır. İnternet bağımlılığı ile ilgili ilk bilimsel çalışmaları yapan Young ve birçok araştırmacı internet bağımlısı kişilerin aslında internet kullanma davranışına değil internet üzerinden gerçekleştirdikleri kumar oynama, sohbet etme, alışveriş yapma, oyun oynama gibi davranışlara bağımlı olduklarını düşünmektedirler (Davis, 2001; Griffiths, 2000; Young, 1999).

Alanyazında bağımlılık ifadesinin kullanılmasının nedeni, olumsuz bir ifade katma, bir madde ya da davranışı kullanmayı bırakamama veya kontrol edememe anlamı verebilmek içindir. Bağımlılık deyince akla madde bağımlılığı gelmektedir ancak bireyler sadece bir maddeye değil bir problemlilik davranışı yapmaya da bağımlı olabilirler. Özellikle son zamanlarda yemek yeme, alışveriş yapma, bilgisayar oyunlarını oynama, televizyon izleme, kumar oynama gibi birçok davranış bağımlılık yapmaktadır. İnternet bağımlılığı da bir davranışın yapılmasına engel olunmadığı için davranış tabanlı bağımlılık olarak ifade edilebilir. Bu noktada tartışılan internet bağımlısı kişilerin aslında interneti başka bağımlılıklarını (oyun, kumar vb.) tatmin amaçlı kullanmasıdır. Bu yüzden internet bağımlılığının teşhisinde ilk başlarda madde bağımlılığının ölçütleri kullanılmıştır.

İnternet bağımlılığı ile ilgili ilk çalışmaları yapan Young (1998) internet bağımlılığı tanı ölçütlerini; Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından yayımlanan "Ruhsal Bozukluklar Tanımsal ve Sayısal El Kitabı"ndaki "dürtüsel bozukluklar" arasında yer alan "patolojik kumar oynama" hastalığı ölçütlerini yeniden düzenleyerek belirlemiştir. İnternetin de tıpkı kumar gibi bağımlılık yaratarak birçok sağlık sorununa, uykusuzluğa ve depresyona yol açtığını ileri sürmüştür. İnternet bağımlısı kişilerin internete erişemediklerinde büyük sıkıntı yaşadıkları, kendilerinde büyük bir eksiklik hissettikleri ve kendilerini kızgın hissettikleri görülmüştür. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yapılan bir araştırmada, ABD internet kullanıcılarının %10' unun internet bağımlısı belirtilerini gösterdiği ifade edilmiştir (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000). Yapılan araştırmada bu kullanıcıların internetteki zamanlarının büyük bir bölümünü oyun ve sohbet odalarında geçirdikleri ortaya çıkmıştır. Başka bir çalışmada 11-18 yaş arası çocukların %18,3'ünün patolojik internet bağımlısı olduğu ortaya çıkmıştır (Niemz, Griffiths ve Banyard, 2005).

Suhail ve Bargees (2006) tarafından 200 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada interneti gereğinden fazla kullanan öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde güçlük çektikleri, giderek yalnızlaştıkları ortaya çıkmıştır. Bazı çalışmalarda da internet kullanım süresi arttıkça bireylerde yalnızlık, sosyal yalıtım, saldırganlık gibi duygusal ve davranışsal bozukluklar, genel sağlık sorunları ve depresyon belirtilerinin de arttığı görülmüştür (Kerberg, 2005; Kubey, Lavin ve Barrows, 2001).

Harman, Hansen, Cochran ve Lindsey'in (2005) yaptığı bir çalışmada interneti sık kullanan çocukların özgüvenlerinin düşük, sosyal kaygı düzeylerinin ve saldırganlık davranışlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir çalışmada yaş ortalaması 11 olan 535 öğrencinin %14,9'unun internet bağımlılığı belirtilerini gösterdiği ve bunlarda hiperaktivite bozukluğu görüldüğü ve yalnızlık düzeyinin internet bağımlılığını artırdığı ortaya çıkmıştır (Jeong, Cho, Ha, Yune ve Kim, 2004).

Yılmaz, Şahin, Haseski ve Erol (2014) lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerini inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin % 16'sının yüksek düzeyde internet bağımlısı olduğu ve günlük internet kullanım süresine göre bağımlılık düzeylerinin farklılaştığını ortaya koymuşlardır. Batıgün ve Kılıç (2011) 1198 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada katılımcıların %18.89'unun internet bağımlısı olduğu, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha çok internet bağımlısı olduğu, öğrencilerin günde ortalama 1,53 saat internet kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Sırakaya ve Seferoğlu (2013) öğretmen adaylarının internet bağımlılığına ilişkin çalışmasında erkek öğretmen adaylarının kadınlara göre, bilgisayar sahibi olanların olmayanlara göre internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu ve günlük internet kullanım sürelerine göre bağımlılık düzeylerinin farklılık gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır. Benzer biçimde Odacı ve Kalkan'ın (2010) ve Çuhadar'ın (2012) yaptığı çalışmada da erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre daha yüksek internet bağımlılık düzeyine sahip oldukları ve günlük internet kullanım süresi arttıkça bağımlılık düzeylerinin de arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde sosyal ağlar ile ilgili yapılan çalışmalarının daha çok profil ve kullanım amacı belirlemeye yönelik olduğu; internet bağımlılığı ile ilgili çalışmalarda ise daha çok bağımlılığın düzeyini belirleme, psikolojik etmenler ile olan ilişkisini incelemeye ve internet yada bilgisayar kullanım süresi ile olan ilişkisini incelemeye yönelik olduğu (Balta ve Horzum, 2008; Batıgün ve Kılıç, 2011; Beranuy, Oberst, Carbonell, ve Chamorro, 2009; Chou ve Hsiao, 2000; Çuhadar, 2012; Davis, 2001; İskender ve Akın, 2010;;Odacı ve Kalkan, 2010; Reisoğlu, Gedik ve Göktaş, 2013;Sırakaya ve Seferoğlu, 2013; Tekinarslan ve Gürer, 2011; Young, 1999), internet bağımlılığı ile sosyal ağ kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların alan yazında sınırlı olduğu görülmektedir (Arıkan ve Şimşek, 2012).BÖTE bölümü mezunlarının gerek öğretmen olarak bilinçli bilgi ve iletişim teknolojileri ve internet kullanımı konusundaki eğitici konumları gerekse de Çuhadar'ın (2012) belirttiği gibi öğretmen adaylarının incelendiği çalışmaların sınırlı olması nedeniyle çalışma grubu olarak BÖTE bölümü seçilmiştir. Bu grup içerisindeki sorunlu internet kullanımının tespit edilmesi, çözüm önerileri üretilmesi ve onlar aracılığıyla öğrenci ve öğretmenlere ulaşılması sorunlu internet kullanımı konusunda araştırmacı ve uygulayıcılara yön gösterici bilgiler sağlayabilir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı BÖTE Bölümü öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçları nelerdir?
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri nedir?
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçları;
 - a. cinsiyetlerine
 - b. sınıf düzeylerine
 - c. internete bağlanma biçimlerine
 - d. internete bağlanma sıklıklarına

göre farklılık göstermekte midir?

4. Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri
 - a. cinsiyetlerine
 - b. sınıf düzeylerine
 - c. internete bağlanma biçimlerine (bilgisayardan/cep telefonundan)
 - d. internete bağlanma sıklıklarına

göre farklılık göstermekte midir?

5. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasında ilişki var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

BÖTE öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışmada tekil ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tekil tarama modeli, araştırmanın konusu olan değişkenlerin mevcut durumlarının betimlendiği, ilişkisel tarama modeli ise, iki ya da daha çok sayıda değişken arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla kullanılan araştırma modelidir (Karasar, 2011). Buna göre araştırma kapsamında, BÖTE bölümü öğrencilerinin demografik özelliklerini, sosyal ağ kullanım amaçlarını ve internet bağımlılık düzeylerini belirlemeye yönelik tekil tarama modeli, sosyal ağ kullanım amaçları ile internet bağımlılık düzeyleri ile farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik ise ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki BÖTE bölümlerinde öğrenimlerine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Kolayda örnekleme; olasılığa dayalı örneklemin olanaklı olmadığı ya da çok zor olduğu durumlarda, çalışma için uygun ve istekli olan bireylerin seçilmesiyle oluşturulan; bu nedenle evreni temsil yeteneği düşük olan ancak varsayımlarla ilgili kullanışlı veriler alınabilen örneklemdir (Creswell, 2011; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Katılımcıların %58'i Anadolu Üniversitesi'nde %42'si Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde öğrenim görmektedir. Katılımcıların %65'ini erkekler, %35'ini kadınlar oluşturmaktadır. En fazla katılımcı sayısına sırasıyla 3. sınıf (%36.5), 4. sınıf (%27.5), 2. sınıf (%24.7) ve 1. sınıflardan (%11.2) ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Katılımcıların sosyal ağ kullanım amaçlarını belirleyebilmek için Karal ve Kokoç (2010) tarafından geliştirilen 14 maddeden oluşan üç faktörlü "Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Amacı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılar ölçme aracında verilen durumları "kesinlikle katılmıyorum" ile "tamamen katılıyorum" arasında değişen 5'li likert seçenekleri ile yanıtlamaktadırlar. Ölçek; "sosyal etkileşim-iletişim amaçlı kullanım", "tanıma-tanınma amaçlı kullanım" ve "eğitim amaçlı kullanım" alt boyutlarından oluşmaktadır. Çalışmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı olan "İnternet Bağımlılığı Ölçeği" Young (1996) tarafından geliştirilmiş ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmış 20 maddeden oluşan bir ölçektir. Katılımcılar ölçme aracında verilen durumları ne sıklıkla yaşadıklarını "Hiçbir zaman" ile "Her zaman" arasında değişen 5'li likert seçenekleri ile yanıtlamaktadırlar. Elde edilen veriler sonucuna puan ortalaması 50 altı olanlar, "bağımlı olmayan", 50 ile 80 arası olanlar "muhtemel bağımlı" ve 80 ' in üzerinde olanlar ise "internet bağımlısı" olarak ele alınmaktadır. Tek faktörden oluşan ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise .90 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları çevrimiçi ortamda kullanıma uygun hale getirilmiş ve çalışma grubundaki öğrencilere 1 Mayıs 2013 – 1 Temmuz 2013 tarihleri arasında internet üzerinden uygulanmıştır. Katılımın sağlanabilmesi için uygun ders saatleri seçilmiş ve laboratuvar ortamında uygulama yapılmasına dikkat edilmiştir.

2.5. Verilerin analizi

Çalışmada elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra sosyal ağ kullanım amaçlarının ve internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için bağımsız örneklem t-testi, sınıf düzeylerine, internete bilgisayardan ve cep telefonundan bağlanma sıklıklarına göre farklılık olup olmadığını incelemek için tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır. Varyans analizinde farklılığın hangi gruplar tarafından kaynaklandığını belirlemek için varyansların homojen olduğu durumlarda Tukey testi, homojen olmadığı durumlarda Dunnett C testi kullanılmıştır. Sosyal ağ kullanım amaçları ve internet bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Korelasyon sonucunda ilişkinin kuvvetini belirlemek için r değeri 0- 0,30 arası ise düşük düzey ilişki, 0,30 - 0,70 arası ise orta düzey ilişki ve 0,70 - 1,00 arası ise yüksek düzey ilişki olarak ifade edilmiştir (Büyüköztürk, 2009).

3. Bulgular

Araştırmada öncelikle çalışma grubunun demografik bilgilerine ilişkin betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Buna göre katılımcıların tamamının internete bilgisayardan bağlandıkları görülürken cep telefonundan bağlanma oranlarının %64.6 olduğu belirlenmiştir. İnternete bilgisayardan bağlanma süreleri incelendiğinde 1 saatten az %5.6, 1-2 saat %15.9, 3-4 saat %33.7, 5-6 saat %27,4 ve 6 saatten fazla %19.1 katılımcının olduğu görülmektedir. Bu oranlar internete cep telefonundan bağlanma sürelerinde hiçbir zaman %35.4, 1 saatten az %29.8, 1-2 saat %21.9 ve 3 saatten fazla 12.9 olarak değişmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarına ilişkin dağılım Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo1. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçları dağılımı

Sosyal Ağ Kullanım Amacı	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		\bar{X}	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Sosyal Etkileşim ve İletişim Amaçlı												
Mevcut arkadaşlarımla iletişimi devam ettirmek amacıyla kullanıyorum.	10	5,6	5	2,8	6	3,4	69	38,8	88	49,4	4,24	1,05
İlgilendiğim insanların ve arkadaşlarımla yaşamalarını incelemek amacıyla kullanıyorum.	16	9,0	31	17,4	45	25,3	67	37,6	19	10,7	3,24	1,14
Eski arkadaşlarımla tekrar iletişime geçmek için kullanıyorum.	11	6,2	8	4,5	20	11,2	88	49,4	51	28,7	3,90	1,06
Düşüncelerimi başkalarıyla paylaşmak için kullanıyorum	10	5,6	30	16,9	25	14,0	74	41,6	39	21,9	3,57	1,17
İlgimi çeken gruplara katılmak için kullanıyorum.	14	7,9	34	19,1	25	14,0	69	38,8	36	20,2	3,44	1,23
Beğendiğim nesnelere (video, resim, not...) paylaşmak için kullanıyorum.	13	7,3	24	13,5	24	13,5	85	47,8	32	18,0	3,56	1,15
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Tanıtma ve Tanınma Amaçlı												
Yeni insanlarla tanışmak, yeni arkadaşlıklar kurmak için kullanıyorum.	42	23,6	60	33,7	30	16,9	34	19,1	12	6,7	2,52	1,23
Diğer insanlar tarafından tanınmak amacıyla kullanıyorum.	58	32,6	60	33,7	24	13,5	27	15,2	9	5,1	2,26	1,21
Farklı kültürlerden insanlarla tanışmak amacıyla kullanıyorum.	38	21,3	56	31,5	39	21,9	28	15,7	17	9,6	2,61	1,25
Eğitim Amaçlı												
Okul proje/ödevlerimle ilgili araştırma yapmak için kullanıyorum	7	3,9	14	7,9	13	7,3	81	45,5	63	35,4	4,01	1,05
Eğitim amaçlı grupları ve etkinlikleri incelemek amacıyla kullanıyorum.	9	5,1	10	5,6	19	10,7	75	42,1	65	36,5	3,99	1,08
Güncel, farklı bilgiler ve düşüncelerle karşılaşmak amacıyla kullanıyorum.	8	4,5	11	6,2	15	8,4	88	49,4	56	31,5	3,97	1,03
Yabancı dil bilgimi geliştirmek amacıyla kullanıyorum	27	15,2	56	31,5	42	23,6	37	20,8	16	9,0	2,77	1,20

Tablo 1'e göre öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçları "sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı" kullanma alt boyutunda en çok mevcut arkadaşları ile iletişimi devam ettirmek için ($\bar{X}=4,24$); en az ise gruplara katılmak için ($\bar{X}=3,44$) kullandıkları görülmektedir. "Tanıtma ve tanınma amaçlı" kullanma alt boyutu incelendiğinde öğrencilerin en çok farklı kültürlerden insanlarla tanışmak için ($\bar{X}=2,61$); en az ise diğer insanlar tarafından tanınma için kullandıkları ($\bar{X}=2,26$) görülmektedir. "Eğitim amaçlı" kullanma alt boyutu incelendiğinde öğrencilerin en çok okul ödev ve projeleri ile ilgili araştırma yapmak için ($\bar{X}=4,01$); en az ise yabancı dil bilgilerini geliştirmek ($\bar{X}=2,77$) için kullandıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo2. Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri

İnternet Bağımlılık Düzeyi	n	%	\bar{X}	ss
Bağımlı olmayan	76	42,7		
Muhtemel bağımlı	94	52,8		
İnternet Bağımlısı	8	4,5		
Toplam	178		52,39	15,50

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri incelendiğinde internet bağımlılığı ortalamasının 52,39 olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %42,7' sinin internet bağımlısı olmadığı, %52,8' inin muhtemel bağımlı olduğu, %4,5' inin ise internet bağımlısı olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının cinsiyet değişkenine göre değişip değişmediğine t-testi ile cevap aranmıştır. Elde edilen değerler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo3. Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları

Sosyal Ağ Kullanım Amacı		n	\bar{X}	ss	t	p
Sosyal Etkileşim ve İletişim Amaçlı	Erkek	116	25,4138	6,25970	-,780	,437
	Kadın	62	26,1452	5,35570		
Tanıma ve Tanınma Amaçlı	Erkek	116	7,9138	3,09437	3,296	,001
	Kadın	62	6,4032	2,53797		
Eğitim Amaçlı	Erkek	116	14,4828	3,45778	-1,474	,142
	Kadın	62	15,2258	2,66378		

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amacı "tanıma ve tanınma" alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t=3,296$; $p<,05$). Bu farklılık erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre sosyal ağları, tanıma ve tanınma amacına yönelik daha çok tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Ancak bu farklılığın ortaya çıkmasında çalışma grubunda yer alan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımının dengeli olmaması da göz önüne alınmalıdır. Diğer alt boyutlarda ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>,05$).

Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının sınıf değişkenine göre değişip değişmediği varyans analizi ile test edilmiştir. Elde edilen değerler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçları ile sınıf değişkeni varyans analizi sonuçları

Faktör		KT	sd	KO	F	p
Sosyal Etkileşim ve İletişim Amaçlı	Gruplar arası	424,604	3	141,535	4,208	,007
	Gruplar içi	5852,839	174	33,637		
Tanıma ve Tanınma Amaçlı	Gruplar arası	8,060	3	2,687	,296	,828
	Gruplar içi	1578,193	174	9,070		
Eğitim Amaçlı	Gruplar arası	34,676	3	11,559	1,120	,342
	Gruplar içi	1795,436	174	10,319		

*1- 1.sınıf, 2- 2.sınıf, 3- 3. sınıf, 4- 4.sınıf

Tablo4'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amacı "sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı kullanma" alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmektedir [$F(3,174)=4,208$; $p<,05$]. Farklılığın hangi gruplar arasından kaynaklandığını anlamak için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda 3. sınıflar ile 1. sınıflar arasında, 4. sınıflar ile 1. sınıflar arasında sosyal ağları, sosyal iletişim ve etkileşim amaçlı kullanma sıklıkları farklılık görülmektedir. Ölçeğin diğer alt boyutlarında ise sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının internete bağlanma sıklıklarına göre değişip değişmediği varyans analizi ile test edilmiştir. Elde edilen değerler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo5. Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının internete bilgisayardan bağlanma sıklıklarına göre değişip değişmediğine ilişkin varyans analizi sonuçları

Faktör		KT	sd	KO	F	p	Gruplar*
Sosyal Etkileşim ve İletişim Amaçlı	Gruplar arası	367,392	4	91,848	2,689	,033	6-2
	Gruplar içi	5910,052	173	34,162			
Tanıma ve Tanınma Amaçlı	Gruplar arası	174,114	4	43,529	5,333	,000	6-4,6-2, 4-2,3-2
	Gruplar içi	1412,138	173	8,163			
Eğitim Amaçlı	Gruplar arası	111,910	4	27,977	2,817	,027	3-2
	Gruplar içi	1718,203	173	9,932			

*1- Hiçbir zaman, 2- 1 saatten az 3- 1-2 saat, 4- 3-4 saat, 5- 5-6 saat, 6 - 6 saatten fazla

Tablo5' e göre araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amacı "sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı kullanma" alt boyutunda[F(4,173)=2,689, p<.05]; "tanıma ve tanınma amaçlı kullanma " alt boyutunda[F(4,173)=5,333, p<.01]; "eğitim amaçlı kullanma" alt boyutunda F(4,173)=2,817, p<.05 internete bilgisayardan bağlanma sıklıklarına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek için çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Buna göre; "sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı kullanma " alt boyutunda internete bilgisayardan 6 saatten fazla bağlananlar ile 1 saatten az bağlananlar arasında fark vardır. "Tanıma ve tanınma amaçlı kullanma " alt boyutunda internete bilgisayardan 6 saatten fazla bağlananlar ile 3-4 saat arası bağlananlar ve 1 saatten az bağlananlar arasında, 3-4 saat arasında bağlananlar ile 1 saatten az bağlananlar arasında ve 1- 2 saat arasında bağlananlar ile 1 saatten az bağlananlar arasında fark vardır. "Eğitim amaçlı kullanma" alt boyutunda internete bilgisayardan 1 - 2 saat arasında bağlananlar ile 1 saatten az bağlananlar arasında fark vardır.

Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının cep telefonundan bağlanma sıklığı değişkenine göre değişip değişmediği varyans analizi ile test edilmiştir. Elde edilen değerler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının internete cep telefonundan bağlanma sıklıkları değişkenine göre değişip değişmediğine ilişkin varyans analizi sonuçları

Faktör		KT	sd	KO	F	p	Gruplar*
Sosyal Etkileşim ve İletişim Amaçlı	Gruplar arası	161,530	5	32,306	,909	,641	
	Gruplar içi	6115,914	172	35,558			
Tanıma ve Tanınma Amaçlı	Gruplar arası	105,460	5	21,092	2,450	,015	4-1, 4-2
	Gruplar içi	1480,793	172	8,609			
Eğitim Amaçlı	Gruplar arası	19,206	5	3,841	,365	,960	
	Gruplar içi	1810,906	172	10,529			

*1- Hiçbir zaman, 2- 1 saatten az, 3- 1-2 saat, 4- 3 saatten fazla,

Tablo 6'da görüldüğü gibi göre araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amacı "tanıma ve tanınma amaçlı" alt boyutunda [F(5,172)=2,450, p<.05]; internete cep telefonundan bağlanma sıklıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek için çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Buna göre; cep telefonundan internete 3 saatten fazla bağlananlar ile hiçbir zaman bağlanmayanlar ve 1 saatten az bağlananlar arasında anlamlı farklılık vardır.

Öğrencilerin internet bağımlılıklarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği t-testi ile test edilmiş ve elde edilen değerler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo7.Öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları

Faktör		n	\bar{X}	ss	t	p
İnternet bağımlılığı	Erkek	116	52,69	16,414	,355	,723
	Kadın	62	51,82	13,714		

Tablo7'eyegöre araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılıkları cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermemektedir (t=.355, p> 0.05=.723). Bir başka deyişle erkek ve kadın öğrencilerin internet bağımlılıkları benzer düzeydedir.

Öğrencilerin internet bağımlılıklarının sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği varyans analizi ile test edilmiş, elde edilen değerler Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin internet bağımlılıklarının sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin varyans analizi sonuçları

		KT	sd	KO	F	p	Gruplar*
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	2780,831	3	926,944	4,062	,008	3-1, 4-1
	Gruplar içi	39705,422	174	228,192			

*1- 1.sınıf, 2- 2.sınıf, 3- 3. sınıf, 4- 4.sınıf

Tablo8'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılıkları sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermektedir[F(3,174)=4,062, p<0.05]. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını anlamak için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda 3. sınıflar ile 1. sınıflar arasında ve 4. sınıflar ile 1. sınıflar arasında internet bağımlılıkları açısından farklılık olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeylerinin de arttığını söylenebilir.

Öğrencilerin internet bağımlılıklarının internete bilgisayardan bağlanma sıklıkları değişkenine göre değişip değişmediği varyans analizi ile test edilmiştir. Elde edilen değerler Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9. Öğrencilerin internet bağımlılıklarının internete bilgisayardan bağlanma sıklıkları değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin varyans analizi sonucu

Faktör		KT	sd	KO	F	p	Gruplar*
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	8311,342	4	2077,836	10,518	,000	5-4, 5-3 5-2, 6-4 6-3, 6-2
	Gruplar içi	34174,911	173	197,543			

*1- Hiçbir zaman, 2- 1 saatten az 3- 1-2 saat, 4- 3-4 saat, 5- 5-6 saat, 6 - 6 saatten fazla

Tablo9'a göre araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri internete bilgisayardan bağlanma sıklıklarına göre farklılık göstermektedir [F(4,173)=10,518, p<,01]. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Buna göre internete bilgisayardan 5-6 saat arasında bağlananlar ile 3-4 saat arası, 1-2 saat arası ve 1 saatten az bağlananlar arasında; 6 saatten fazla bağlananlar ile 3-4 saat arası ve 1- 2 saat arası ve 1 saatten az bağlananlar arasında internet bağımlılıkları açısından farklılık vardır. Öğrencilerin internet bağımlılıklarının internete cep telefonundan bağlanma sıklıkları değişkenine göre değişip değişmediği varyans analizi ile test edilmiştir. Elde edilen değerler Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo10. Öğrencilerin internet bağımlılıklarının internete cep telefonundan bağlanma sıklıkları değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin varyans analizi sonucu

		KT	sd	KO	F	p
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	3536,176	3	1178,725	5,266	,002
	Gruplar içi	38950,076	174	223,851		

*1- Hiçbir zaman, 2- 1 saatten az, 3- 1-2 saat, 4- 3 saatten fazla

Tablo10'agöre araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri internete bilgisayardan bağlanma sıklıklarına göre farklılık göstermektedir [F(3,174)=5,266, p<,01]. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda alt gruplarda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Varyans analizi tablosunun anlamlı çıkmasının nedeni olarak alt grupların ortak etkileşimi gösterilebilir.

Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkiyi test etmek için korelasyon analizinden yararlanılmış ve analiz sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasında ilişki

	1	2	3	4
1. Sosyal Etkileşim ve İletişim Amaçlı	-			
2. Tanıma ve Tanınma Amaçlı	,361**	-		
3. Eğitim Amaçlı	,684**	,346**	-	
4. İnternet Bağımlılığı	,298**	,289**	,187*	-

* p< .05; ** p < .01

Tablo 11 incelendiğinde sosyal ağların etkileşim ve iletişim, tanıma ve tanınma ve eğitim amaçlı kullanımları ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki gösterdiği belirlenmiştir.

4. Tartışma ve Öneriler

İnterneti kullanım amacı, internet kullanım süresinin yanı sıra internet bağımlılığını yordayan en önemli değişkenlerden biridir. Özellikle internetin sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı kullanımı yapılan çalışmalarda güçlü değişken olarak görülmektedir (Chou ve Hsiau, 2000; Yellowlees ve Marks, 2007). Bu doğrultuda, yapılan çalışmada, BÖTE öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. İlk olarak öğrencilerin sosyal ağ sitelerini kullanım amaçları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçları incelendiğinde en sık sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı, sonra eğitim amaçlı ve son olarak da tanıma ve tanınma amaçlı kullandıkları görülmektedir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular alanyazında Pempek ve diğerleri (2009) ve Brandtzæg ve Heim (2009) tarafından yapılan araştırmaların bulguları ile paralellik göstermektedir. Pempek ve diğerleri (2009) tarafından, gençlerin sosyal ağları ne kadar, hangi amaçla ve nasıl kullandıklarıyla ilgili yapılan araştırmanın bulgularına göre, Facebook kullanım amaçları arasında ilk sırada arkadaşlık ilişkileri (%84.78), ikinci sırada fotoğraflara bakmak ve fotoğraf göndermek (%35.97), üçüncü sırada ise eğlence ve etkinlik takip etme/planlama (%25) başlığı yer almaktadır. Brandtzæg ve Heim (2009) tarafından, Norveç'te sıklıkla kullanılan dört farklı sosyal ağ kullanıcılarının görüşleri doğrultusunda elde edilen verilerden 12 farklı temaya ulaşılmıştır. Bu temalar sıklık sırasına göre yeni ilişkiler kurmak (%31), arkadaşlar (%21), sosyalleşme (%14), bilgi edinme (%10), tartışma (%6.5), bedava mesaj gönderme (%3.5), zaman öldürme (%3.5), içerik paylaşma/görüntüleme (%3), eğlence (%2), kişisel profil sayfası gezme (%1.5), aile (%1) ve diğer (%3) başlıkları altında toplanmıştır.

Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının cinsiyete göre değişkenliği incelendiğinde, tanıma ve tanınma amaçlı kullanımda, erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir farklılık bulunurken, sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı ve eğitim amaçlı kullanımında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Eğitim amaçlı kullanımında anlamlı bir farklılık bulunmamasına yönelik elde edilen bulgular alanyazında, Facebook'un eğitsel amaçlı kullanımına yönelik araştırma gerçekleştiren Sezgin, Erol, Dulkadir ve Karakaş (2011)'in araştırma bulguları ile farklılık göstermektedir. Facebook'un eğitsel amaçlı kullanımına yönelik yapılan çalışmada, ölçek ortalama toplam puanına göre erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Bu farklılığın örneklem grubundan kaynaklanabileceği gibi, bu çalışmada birden fazla sosyal ağın araştırmaya katılmasından dolayı kaynaklandığı da söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının sınıf düzeyine göre değişkenliği incelendiğinde, sosyal etkileşim ve iletişim amacıyla dördüncü sınıflar ile birinci sınıflar ve üçüncü sınıflar ile birinci sınıflar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında, sınıf düzeyleri bağlamında çalışma grubundaki öğrencilerin dağılımının denk olmamasının etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin sosyal ağ kullanım amaçlarının internete bilgisayardan bağlanma sıklıklarına göre değişimi incelendiğinde ölçeğin bütününde, internete bilgisayardan 6 saatten fazla bağlananlar ile 1 saatten az bağlananlar arasında, 1-2 saat arası bağlananlar ile 1 saatten az bağlananlar arasında ve 5-6 saat arasında bağlananlar ile 1 saatten az bağlananlar arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir.

İnternete cep telefonundan bağlanma sıklıklarına göre değişimi incelendiğinde, "tanıma ve tanınma amaçlı" kullanımında 6 saatten fazla bağlananlar ile hiçbir zaman bağlanmayanlar arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Ölçeğin bütünü incelendiğinde ise hem cep telefonundan hem de tableten bağlanma sıklıklarına göre herhangi bir anlamlı farklılık görülmemektedir. Bu farklılık, bilgisayarların günlük kullanım süresinin mobil cihazlardan daha fazla olması ile açıklanabilir. Mobil cihaz kullanımının gün geçtikçe yaygınlaşması ve bu cihazların sürekli internete bağlanabilir özellikte olması doğrultusunda, sosyal ağ kullanım amaçlarının gün geçtikçe değişkenlik göstereceği öngörülebilir. Bu durumun test edilebilmesi için, gelecek yıllarda benzer araştırmaların tekrarlanması yararlı olacaktır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri incelendiğinde %52,8'inin sınırlı belirti gösterdiği belirlenmiştir. İnternet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre değişimi incelendiğinde erkek ve kadın öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin benzer olduğu görülmektedir. Bu bulgu problemli internet kullanımının cinsiyete göre değişmediğine ilişkin diğer araştırmalarla (Ceyhan, 2010; Hall ve Parsons, 2001; Leung, 2004; Doğan, Işıklar ve Eroğlu, 2008) tutarlılık göstermektedir. Bu araştırmadan farklı olarak alanyazında, internet bağımlılığının cinsiyete göre değerlendirildiğinde erkeklerin kadınlara göre daha fazla patolojik internet kullanımına yatkın olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Anderson 2001; Balta ve Horzum 2008; Ceyhan 2008; Ceyhan ve Ceyhan, 2007; Çuhadar, 2012; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Odacı ve Kalkan, 2010). Ancak bu çalışmalar incelendiğinde verilerin içerisinde BÖTE'nin de yer aldığı farklı bölümlerden toplandığı görülmektedir. BÖTE bölümü kadın öğrencilerinin internete erişimlerinin ve bu alandaki yeterliklerinin diğer bölüm kadın öğrencilerinden fazla olmasının alanyazınla aksine cinsiyete göre bağımlılık düzeyinin benzer çıkmasının nedeni olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda bölüm değişkeni göz önüne alınarak yapılacak çalışmaların alana katkı sağlayacağı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu farklılıkların birinci ve üçüncü sınıf ile birinci ve dördüncü sınıflar arasında olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, sınıf düzeyleri bağlamında çalışma grubundaki öğrencilerin dağılımının denk olmamasının etkili olduğu söylenebilir. Farklılığın, birinci sınıflar ile üst sınıflar arasında olması BÖTE bölümünün öğretim programlarında seçmeli de olsa bilinçli internet kullanımına ilişkin derslere yer verilmesinin gerekli olduğunun göstergesi olabilir.

Öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin internete bilgisayardan bağlanma sıklıklarına göre değişimi incelendiğinde internete bilgisayardan 5-6 saat arasında bağlananlar ile 3-4 saat arası, 1-2 saat arası ve 1 saatten az bağlananlar arasında; 6 saatten fazla bağlanalar ile 3-4 saat arası, 1- 2 saat arası ve 1 saatten az bağlananlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Benzer bir araştırma, Sırakaya ve Seferoğlu (2013) tarafından öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmaya göre öğretmen adaylarının günlük internet kullanım süreleri ile problemleri internet kullanımları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu sonuçlara göre, bilgisayara bağlanma sıklıklarında artış olan öğrencilerin internet bağımlılığı belirtilerini göstermeye daha eğilimli oldukları söylenebilir.

İnternete cep telefonundan bağlanma sıklıklarına göre değişimi incelendiğinde 3 saatten fazla bağlananlar ile 1-2 saat arası ve 1 saatten az bağlananlar arasında internet bağımlılıkları açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Alanda yapılan çalışmalarda internet bağımlılığı kapsamında internete bağlanma biçimlerinin yeterince incelenmediği görülmüştür. Mobil cihazlarla masaüstü bilgisayarlara göre mekândan bağımsız ve diz üstü bilgisayara göre daha uzun süre olarak daha uzun internete bağlanılabilmektedir. Bu nedenle bağlanma biçimleri göz önünde bulundurularak yapılacak çalışmalardan elde edilecek bulguların alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ölçeğin geneli ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkiye bakıldığında, öğrencilerin sosyal ağ kullanım amacı değiştikçe internet bağımlılık düzeylerinin de doğru orantıda değiştiği söylenebilir.

Sosyal ağlar günümüzde milyonlarca genç tarafından farklı amaçlar doğrultusunda kullanılmaktadır. Araştırmacılar kullanıcıların büyük çoğunluğunun özellikle 18-24 yaş aralığındaki genç yetişkinlerden oluştuğunu vurgulamaktadır (Boyd, 2010; Cheung ve diğerleri., 2011; Glynn ve diğerleri., 2012; Mason ve Rennie, 2008). Üniversitedeki öğrencilerin de büyük çoğunluğu bu yaş aralığında yer almaktadır. Hem bu yaş aralığında yer alan hem de okullarda bilişim alanında eğitimlik yapacak BÖTE bölümü öğrencilerinin sosyal ağ kullanım amaçlarını ve internet bağımlılık düzeylerinin belirlenip farklı değişkenler açısından incelenmesi ve bulgularının ortaya konulmasının bilişim eğitim-öğretimi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu amaca yönelik hazırlanan çalışmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılması nedeniyle elde edilen bulgular konu üzerine çalışan araştırmacılara fikir verebilir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda sosyal ağ siteleri ve internet bağımlılıkları üzerine çalışacak araştırmacılara şu önerilerde bulunabilir: araştırmalarda kolayda örnekleme dışında farklı örnekleme yöntemleri tercih edilen çalışmalar, hem BÖTE bölümlerinde hem de diğer bölümlerde farklı veri toplama araçlarının kullanıldığı çalışmalar, sosyal ağ sitelerinin kişisel, iş ya da eğitim amaçlı kullanımının internet bağımlılığına etkisinin incelendiği çalışmalar, sosyal ağ sitelerine bağlanma biçimlerinin internet bağımlılığına etkisi üzerine çalışmalar yapılabilir.

Examination of the Correlation between Aims of Social Network Sites Usage and Internet Addiction of Computer and Instructional Technology Department Students

Extended Abstract

Most of young people aged 18-24 spend their time on social network sites for different purposes as social interaction, communication, entertainment and so on. They spend most part of the day online and because of this the people in this age range are under the risk of internet addiction. The purpose of the study is to examine the correlation between aim of the social network usage and internet addiction of Computer Education and Instructional Technology (CEIT) department students'.

The research questions addressed in the study are;

1. What are the aims of the social network usage of CEIT students?
2. What are the internet addiction levels of CEIT students?
3. Are the aims for the social network usage of CEIT students differ according to
 - a. gender,
 - b. class,
 - c. devices which used for the internet access,
 - d. frequencies for the internet connection per day.
4. Are the levels of internet addiction of CEIT students differ according to
 - a. gender
 - b. class,
 - c. devices which used for internet connection (personal computer/cell phone/tablet)
 - d. frequencies for the internet connection per a day

5. Is there a correlation between aim of the social network usage and internet addiction of CEIT students.

In this study, single and correlational survey models were used to answer the questions above. While single survey model aims at determining the type and amount of forms of variables one by one, correlational survey model aims at determining the variance and/or its level among two or more variables (Karasar, 2011).

The study group consisted 178 student from the faculty of education at Anadolu University (103 students) and Mehmet Akif Ersoy University (75 students). In order to examine the aims of social network usage of 178 CEIT students, "The Aims of Social Network Sites Usage" scale, which was developed by Karal and Kokoç (2010), was used. In order to examine the levels of internet addiction of 178 CEIT students, "The Internet Addiction Scale", which was developed by Young (1996) and adapted into Turkish by Bayraktar (2001), was used. Data were collected online between the 1st May 2013 and 1st July 2013. For the analysis of the data, descriptive statistics, independent sample t-test, ANOVA and post-hoc tests were used.

The results of the study showed that there was a low statistically significant correlation between student's internet addiction and sub dimensions of the Aims of Use of Social Network Sites Scale "social interaction-use with the aim of communication", "use with the aim of acquaintance" and "use with the aim of education". Considering the whole scale it was found that a positively medium statistically significant correlation between aim of the social network usage and internet addiction.

Key words: Social network, Internet addiction, Aims of social network usage

Kaynakça

- Ada, S., Çiçek, B. ve Kaynakyeşil, G. (2012). *Çevrimiçi sosyal ağ sitesi kullanımını etkileyen motive edici faktörler üzerine bir araştırma*. XIV. Akademik Bilişim Konferansı, ab.org.tr/ab13/bildiri/206.pdf.
- Alexa. (2013). *En çok kullanılan web siteleri*. www.alexa.com/topsitesadresinden 25 Kasım 2013'de erişilmiştir.
- Anderson, K. J. (2001). Internet use among college students: An exploratory study. *Journal of American College Health, 50*(1), 21-26.
- Andersen, P. (2007). *What is Web 2.0?: ideas, Technologies and implicationsforeducation*. Bristol, UK: JISC.
- Arıkan, Y.D. ve Şimşek, Ö. (2012). Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağ Sitelerini Kullanım Durumları ve İnternet Bağımlılığı Düzeyleri. *3rd International Conference on New Trends in Education and Their ImplicationsProceedings*.
- Balaman, F. Ve Karataş, A. (2012). Lise öğrencilerinin internet ortamında sosyal paylaşım sitelerini kullanım amaçları ve sosyal paylaşım unsurları. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 1*(1), 497 - 504.
- Balta, Ö. Ç. Ve Horzum, M. B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 41*(1), 187-205.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisanstezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Batıgün, A.D., ve Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi, 26* (67), 1-10.
- Beranuy, M., Oberst, U., Carbonell, X., ve Chamarro, A. (2009). Problematic Internet and mobile phone use and clinical symptoms in colleges tudents: The role of emotional intelligence. *Computers in Human Behavior, 25*(5), 1182–1187.
- Boyd, D. (2010). Social network sites as networked publics: Affordances, dynamics, and implications. In ZiziPapacharissi (Ed.), *Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites* (pp. 39-58). New York, NY: Routledge.
- Boyd, D.M., ve Ellison N.B. (2007). Socialnetwork sites: Definition, history, andscholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication, 13* (1).
- Brandtzæg, P.B. ve Heim, J. (2009). Why people use social networking sites. In A.A. Ozokve P. Zaphiris (Eds.), *Online Communities* (pp. 143-152). Heidelberg, Berlin: Springer.
- Büyüköztürk, Ş. (2009), Çakmak, K.E., Akgün, E.Ö., Karadeniz, Ş. veDemirel, F (2009), *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Pegema:Ankara.
- Ceyhan, A. (2008). Predictors of problematic internet use on Turkish university students. *Cyber Psychology & Behavior, 11*(3), 363-366.
- Ceyhan, E. ve Ceyhan, A. A. (2007). An investigation of problematic internet usage behaviors on Turkish university students. Proceedings of 7th International Educational Technology Conference (IETC2007), 115-120. Near East University, North Cyprus.
- Ceyhan, E. (2010). Problemlı internet kullanım düzeyi üzerinde kimlik statüsünün, internet kullanım amacının ve cinsiyetin yordayıcılığı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 10*(3), 1323–1355.
- Cheung, C. M. K., Chiu, P ve Lee, M. K. O. (2011). Online social networks: Why do students use Facebook? *Computers in Human Behavior, 27*, 1337-1343.
- Chou, C., Hsiao, M.C.(2000). Internet addiction, usage, gratification, andpleasureexperience: The Taiwan college students' case. *Computers and Education, 35*(1), 65-80.

- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for behavioural sciences*. Hillsdale, NY: Lawrence Erlbaum Associates.
- Collins, M. (2007). Web 2.0, library 2.0, and the hyperlinked library. *Serials Review*, 33, 253–256.
- Çuhadar, C. (2012). Exploration of problematic Internet use and social interaction anxiety among Turkish pre-service teachers. *Computers & Education*, 59 (2), 173-181.
- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model for pathological internet use (PIU). *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187-195.
- Dilmen, N. E. ve Ögüt, S. (2010). *Sosyalleşmenin yeni yüzü: Sosyal paylaşım ağları*. MÜ Yeni Medya ve Etkileşim Konferansı Bildiri Kitapçığı.
- Doğan, H., Işıklar, A., & Eroğlu, E. S. (2008). Ergenlerin problemleri internet kullanımının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 106–124.
- Facebook, (2013). *Facebook statistics*. <http://newsroom.fb.com/Key-Facts> adresinden 25 Kasım 2013’de erişilmiştir.
- Glynn, C. J., Huges, M. E. ve Hoffman, L. H. (2012). All the news that’s fit to post: A profile of news use on social networking sites. *Computers in Human Behavior*, 28, 113-119.
- Goldberg, I. (1996). *Internet addiction disorder*. www.webs.ulpgc.es/aeps/JR/Documentos/ciberadictos.doc adresinden 29 Kasım 2013’de indirilmiştir.
- Griffiths M.D. (2000). Internet addiction: Time to be taken seriously? *Addiction Research*, 8, 413-418.
- Hall, A. S., ve Parsons, J. (2001). Internet addiction: College student case study using best practices in cognitive behavior therapy. *Journal of Mental Health Counseling*, 23(4), 312-327
- Harman, J. P., Hansen, C. E., Cochran, M. E. ve Lindsey, C. R. (2005). Liar, liar: Internet faking but not frequency of use affects social skills, self-esteem, social anxiety, and aggression. *Cyber Psychology & Behavior*, 8(1), 1-6.
- İlhan, V. (2012). Gündelik hayatta e-yaşam: İhtiyaç-arzu çelişkisi çerçevesinde yeni iletişim teknolojileri bağımlılığı. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 30.
- İskender, M., ve Akın, A. (2010). Social self-efficacy, academic locus of control, and internet addiction. *Computers & Education*, 54, 1101–1106.
- Jeong Y. H., Cho, S., C., Ha, J., Yune, S., K. ve Kim S., J. (2004). Attention deficit hyperactivity symptoms and internet addiction. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 58, 487-494.
- Karal, H. ve Kokoç, M. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Amaçlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 1(3). 251-263.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kerberg C. S. (2005). Problem and pathological gambling among college athletes. *Ann Clin Psychiatry*, 17 (4), 243-247.
- Kubey, R.W., Lavin, M. J. ve Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of Communication*, 51(2), 366-382.
- Leung, L. (2004). Net-generation attributes and seductive properties of the internet as predictors of online activities and internet addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 7(3), 333-348
- Mason, R. ve Rennie, F. (2008). *E-learning and social networking handbook: Resources for higher education*. New York, NY: Routledge.
- Morahan-Martin J, Schumacher P. (2000). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in Human Behaviour* 16, 13-29.
- Niemz, K., Griffiths, M., & Banyard, P. (2005). Prevalence of pathological Internet use among university students and correlations with self-esteem, the General Health Questionnaire (GHQ), and disinhibition. *Cyber Psychology & Behavior*, 8(6), 562-570.
- O’Reilly, T. ve Milstein, S. (2009). *The Twitterbook*. Sebastopol: O’Reilly Media.
- Quinty (2013), Facebook Country Statistics, <http://www.quintly.com/blog/2013/05/facebook-country-statistics-may-2013/> adresinden 25 Kasım 2013’te erişilmiştir.
- Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A. ve Calvert, S. L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.
- Reisoğlu, İ., Gedik, N. ve Göktepe, Y. (2013). Öğretmen adaylarının öz-saygı ve duygusal zekâ düzeylerinin problemleri internet kullanımıyla ilişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38 (170).
- Sherer, K. (1997). College life on-line: Healthy and unhealthy Internet use. *Journal of College Student Development*.
- Suhail K. ve Bargees, Z. (2006). Effects of excessive internet use on undergraduate students in Pakistan. *Cyber Psychology & Behavior*, 9 (3), 297-307.
- Sezgin, S., Erol, O. Dulkadir, N. ve Karakaş, A. (2011). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE) öğrencilerinin Facebook kullanım amaçları ve eğitsel bağlamda kullanımı ile ilgili görüşleri: MAKÜ örneği. *11th International Educational Technology Conference*.
- Şener, G. (2009). Türkiye’de Facebook kullanımı araştırması. *XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı*.

- Sırakaya, M. ve Seferoglu, S.S (2013). Öğretmen adaylarının problemlı internet kullanımlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 356-368.
- Tekinarslan, E. & Gürer, M. D. (2011). Problematic internet use among Turkish university students: A multidimensional investigation based on demographics and internet activities. *International Journal of Human Sciences*, 8(1), 1028-1051.
- Uslu, K. U. (2007). Yeni iletişim araçları ve toplumsal etkileri. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 1.
- Vural, Z.B.A. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 20 (5), 3348-3382.
- Yağın, C. (2003). Sosyolojik bir bakış açısıyla internet. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 77-89.
- Yılmaz, E., Şahin, Y.L., Haseski, H.İ. ve Erol, O. (2014). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir ili örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-144.
- Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology & Behavior*, 1(3), 237-244.
- Young, K., S. (1999). Internet addiction: Symptoms, evaluation and treatment. innovations in clinical practice <http://www.netaddiction.com/articles/habitforming.pdf> adresinden 25.11.2013'de edinilmiştir.
- Yellowlees, P.M, ve Marks, S. (2007) Problematic internet use or internet addiction? *Computers in Human Behavior*, 23(3), 1447-1453.